

Præterea Dominico die diluculo in basilicam beati Petri apostoli ab episcopis, clero, proceribus deductus est, et in conspectu omnium, imperialibus missis cernentibus in apostolica sede, ut mos est, et antiqua traditio dictat, consecratus ordinatusque est pontifex. Portuensis vero episcopus prohibetur ab ecclesia, ordinationem, quam debuerat; super eum nullatenus fecit, quod anathemate sese junxerat, ac in perjurii voragine ceciderat atque manebat.

Post sacra autem tunc missarum solemnia celebrata, in patriarchii Lateranensis pontifex ordinatus reversus est ecclesiam. Erat enim mitissimus, et omnibus sacris decoratus operibus, vultu pulcher et mente clarus, dulcis verbo, doctrina benevolus.

Michael filius Theophili, imperator orientalis, dona mittit Romam.

Hujus temporibus Michael filius Theophili imperatoris Constantinopolitanæ urbis imperator ob amorem apostolorum misit ad beatum Petrum apostolum donum per manum Lazari monachi, et pictoriæ artis nimie eruditi, genere vero Chazai, id est Evangelium de auro purissimo, cum diversis lapidibus pretiosis. Calicem vero similiter de auro, et lapidibus circumdatum, reticulo pendente de gemmis albis pretiosis niæ pulchritudinis decoratum et vela duo de olovero, cum cruce de olovero, et lista similiter de chrysoclavo, et parva coopertoria ipsius calicis, sicut mos Græcorum est. Similiter et vestem de purpura imperiali munda super altare majus ex omni parte cum historia et cancellis, et rosas de chrysoclavo magnæ pulchritudinis deornatam, etiam et velum de stauraci unum, cum cruce de chrysoclavo, et litteris de auro Græcis.

Saxonum rex religionis causa Romam petit.

Hujus temporibus rex Saxonum, nomine... causa orationis veniens, relictis omnibus suis rebus, regnum proprium suum dimisit, Romam properans ad limina apostolorum Petri et Pauli, cum multitudine populi, et obtulit dona beato Petro apostolo, coronam ex auro purissimo pensantem libras quatuor, bancas ex auro purissimo duas pensantem li-

bras.... spatham cum auro purissimo ligatam. Item imagines duas minores ex auro purissimo; gabathas saxiscas de argento exaurato quatuor. Saraca de olovero cum chrysoclavo uno. Camisias albas sigillatas holosericas cum chrysoclavo, et vela majora de fundato duo.

Et ipse rex Saxonum, postulante sanctissimo domno Benedicto papa, ut faceret rogam in ecclesia beati Petri apostoli publicam de pondere auri vel argenti librarum, episcopis, presbyteris, diaconis, et universo clero et optimatibus Romanis tribuit aurum, populo vero minutum argentum.

Et postmodum finita causa orationis reversus est ad proprium regnum suum, et post paucos dies vitam finivit, et perrexit ad Dominum.

Multum denique idem præsul sanctarum Dei ecclesiarum curam gerens, semperque pio mentis affectu ac studio in illarum reparatione gaudens, in basilica regni cælorum clavigeri nutritoris sui fatum cantharum argenteum sedentem in pedibus quatuor a Saracenis olim allatum, in quo ad decus ipsius basilicæ in diebus festis, atque Dominicis lucerna simul et cerei ponebantur juxta lectorium mirifico opere fecit, ac renovavit pensans libras.... Erat enim ad divini cultus amorem semper intentus pacisque amator, et omnium supernorum pudicis moribus operum cultor.

Papa sepulture clericorum solet interesse.

Hic constituit ut cum episcopus, vel presbyter, aut diaconus moreretur, pontifex una cum omnibus episcopis et presbyteris, atque diaconibus, necnon et reliquis clericis ad ejus sepeliendum corpus et commendandam animam, conveniret.

Similiter etiam ipsi facerent, cum pontifex ab hac luce migrasset, quod non solum docuit, sed et fecit. Cujus vestigia sequens successor ejus in causa pietatis hujus, sicut et in cæteris eum tanquam hæres devotissimus imitatus est. Hic fecit ordinationem unam per mensem Decembrem, presbyteros quinque, diaconum unum et episcopos per diversa loca numero sexaginta sex. Sepultus vero est ante fores basilicæ beati Petri apostoli.

¶ BENEDICTI III EPISTOLÆ.

(Mansi, ibic.)

EPISTOLA PRIMA.

AD HINCMARUM ARCHIEPISCOPUM RHEMENSEM.

Confirmat synodum Sussionensem et cum privilegiis Ecclesiæ et archiepiscopi Rhemensis.

BENEDICTUS episcopus servus servorum Dei reverentissimo et sanctissimo confratri nostro Hincmaro archiepiscopo sanctæ Rhemensis Ecclesiæ.

Probabilium sacrorumque definitiones gestorum audientium mentes exhilarant, faciuntque alacres, et in tantum mortalium lætitiæ corda replent, ut in Conditoris omnium exuberent laudes, facilique intuitu illarum confirmat proficuas intentiones et actus, validoque et inconvolso propagare fundamine certamine ingenti procurant. Nostri quemadmodum pontificis cor dulcisonis tuæ benignitatis apicibus lætius effectum est et hilarius: strenua quos perlegentes inquisitione, nostræ te esse conjunctum dilectioni internis novimus oculis, divinisque prospere

ritatibus efficacem, a synodique textum imminent: ventilantes intuitu, ejusque actus, quam apud Sussionis civitatem tua beatitudo studuit celebrare, cum episcopis tuæ dioceseos, venerabilibusque archiepiscopis, Wenilone scilicet Senonensi, Aqualrico Turonensi, aliisque episcopis, ut scriptis in ea contulisti, subtilique demonstratione pandere procurasti: quæ ad profectum sanctæ noscuntur Ecclesiæ piis auctoritatibus statuta saucita reperimus, præcipue in quibus æquiparare te viros illos prospeximus, qui non terrenis actibus, caelicisque delectati sunt observationibus, infinitoque Dei zelo accensi, ecclesiastica promulgarunt statuta et ordines. Hæc cernentes, ad ea quæ cupis nullatenus nos inclinare ambigimus, tuæ venerationis adimplere nos cupientes affectum. Et quia ut devotus fidelisque in omnibus filius, pro instructione seu confirmatione gestorum ac regularum ecclesiasticarum, semper ad hanc to-

* Ivo, parte IV, cap. 156.

sedem recurrere contemplamur; ^a definitiones fraternitatis tuæ, et cæterorum episcoporum, quas in præfata synodo apostolicis canonicisque auctoritatibus propriis digitis roborasti, si ita est, nostro ut scriptis præsulatui intimasti et gestorum serie demonstrasti, ratas eas quidem definitiones apostolica fore promulgamus auctoritate, semperque manere statuimus, ut inde quæstio nullis aliquando temporibus oriatur, et aspiratio indebite anhelitus compressi funditus perpetuo maneat: ne amplius illorum contradicentium adversitatibus Dei conturbetur Ecclesia; sed omnibus eruta sævæ pertractationis erroribus unita semper in Christo permaneat. ^b Inter hæc quidem et hoc sancimus, ne quilibet tuæ dioceseos regulis subjectus Ecclesiæ, te contempto, impune audeat seu valeat aliena expetere aut expectare judicia, ut aliorum traditionibus Patrum, canonumque promulgationibus est constitutum: salvo in omnibus jure apostolicæ nostræ sedis, ut ab ipso veluti Christo et sacris est cautum canonibus. Sed cuncti, sive in præfatione, sive in subjectione debita, ordinem ab ecclesiasticis regulis traditum observantes obediant, et studiosius obtemperare procurent. ^c Et hoc promulgamus, atque statuimus, ut te, qui ejus provinciæ primas dignosceris, nullius unquam infestatione, contra canonica apostolicaque decreta, sive judicia ecclesiastica tibi commissa, aut virtute aut facultate nudari, aut ante audientiam Romani pontificis a quocunque damnari statuimus: sed si compellatus appellare ad hanc sanctam sedem vo-ueris, apostolici papæ judicio reservari, nostra, imo beati Petri auctoritate præcipimus: nec alicui cujuscunque juri vel judicio te subijci, excepta potestate sedis Romanæ pontificum. ^d Et hæc volumus, ne quilibet ex provincia et diocesi metropoli tuæ tibi subjecta, jus secundum ecclesiasticas constitutiones primatui Ecclesiæ tuæ et tibi debitum quoquo modo per contemptum convellere, aut tibi vel Ecclesiæ tuæ quacunque violentiam contra eadem canonica constituta, et decreta Romanorum pontificum, pertinaciter inferre præsumat, cum anathematis interpositione nostra apostolica, et beati Petri apostolorum principis auctoritate, prohibemus. Optamus fraternitatem tuam in Christo nunc et semper bene valere.

EPISTOLA II.

AD EPISCOPOS IN REGNO CAROLI CONSTITUTOS.

Adversus Hubertum clericum, ut infra dies triginta Romam veniat, de criminibus quorum insimulabatur responsurus.

BENEDICTUS episcopus, servus servorum Dei, reverentissimis et sanctissimis archiepiscopis cunctisque episcopis in Caroli gloriosi regis regno morantibus.

Bonorum semper innovamur auditu, et actibus hilarescimus Deum diligentium, animo superna polentium, quos beatitudo sublimat divinoque conne-

ctit consortio, et poli perducit ad climata: atrocitatibus autem, actibusque malorum lamentamur, quorum sceleribus circumdatur, et plena malis eorum operatio manet: quorum in cunctis cursus est detestabilis, perseverantia sæva, infelixque opinio. Quibus Hubertum clericum, quondam Busonis filium, relatione similem esse cognovimus; qui tantis squaloribus irretitus, mentem ad superna non sublevans, ævi perennis particeps esse nolit. Multorum vero ingemiscientium clamoribus hominum, horrificisque assertionibus, plura infelicis suæ audaciæ mala, dirasque perpetrations nostri præsulatus didicerant legati. Qualiter olim sacrorum fuit conjunctus numero clericorum, adeo ut in divinis celebrandis mysteriis more subdiaconorum sacras lectiones conscendens ambonem populo nuntiaret. Nunc autem, quod lacrymantes referimus, iniquorum sceleratissimorumque hominum conversationibus sociatus, infaustæque vitæ unitus, et multis piaculis criminibusque plenus, ad periclitationem suæ, quod non debuerat, animæ iniquo certamine tendit, et cruenta tyrannide perseverat. Et hoc multis narrantibus audierunt, quod cum scenicis mulieribus quotidie degere non dubitet, quæ animas perdunt, et corpora sauciant, ad imaque deducunt. Et quia aggregatione multorum hominum sibi noxiorum conjuncta, multa in plebem Domini, pretiosa quam passioe e faucibus nequissimi eripuit leonis atque redemit, homicidia et innumera adulteria, turpesque fornicationes ac depravationes illicitas et insistentabiles perpetrare non cesset. Non solum hæc, sed et plurimis etiam affirmantibus didicerunt, quod monasterium sancti gloriosique Mauriti martiris, apostolicis privilegiis munitum, tanta ferocitate pervasit, ut nullus jam priscae religionis in eo ordo servetur. Nam illa quæ Deo ibidem famulantibus ex ope ipsius ministrabantur, nunc meretricibus, canibus, atque avibus, nequissimis necnon hominibus sua largiuntur præceptione. Idque monasterium ab Ecclesia sudentis, Aimoinus, cui præsidere videbatur antistes, sacrorum canonum Patrumque violans sanctiones, indecenter possidere non dubitet. Et quia monasterium in commemoratione beati Petri apostoli Luxovii constitutum, cujus claustris aditus mulieribus nunquam patuit, hostili modo ingressus, cum illicitis mulieribus per aliquot dies commorari non trepidavit. Quamdam etiam mulierem, quæ causa pudicitiae a proprio se viro dissociavit, Deoque se vovit, atque dicare promisit, et postmodum diaboli jaculo terebrata atque percussa, a monasterio fugiens, cuidam adultero juncta suæ se defensionis submitit, postremo vero archiepiscoporum episcoporumque quæsita cœtui minime est præsentata, qui una cum defensoribus suis eam ab ecclesiastica communionem expulerunt; hactenus usque, divinum non timens judicium, sua defensione retinere non cesset. Pacemque, quam inter Ludo-

^a Ivo, parte iv, cap. 156.

^b Hincmarus, epist. 6, c. 21.

^c Ibid., 24.

^d Ibid., c. 26.

vicum munivimus Cæsarem semper Augustum, suosque gloriosos germanos, sua miserrima cupiditate, ad multorum Christianorum necem atque periculum scindere, ut audivimus, non dubitavit. Hæc et multa horum similia de eo audientes, profusis lacrymis condolemus, ne suæ fragilitatis in his eum finis contingat, Erebique voragini addicatur. Propterea volumus, et apostolica suæ præcipimus auctoritate industriæ, ut omni postposita excusatione, ablatoque ingenio post triginta dierum curricula, quam hæc illi fuerit præsentata epistola, iter inchoare non pigeat, Romamque celeri studio properare festinet: ut præsentialiter videre valeamus, atque cognoscere, si taliter circa eum hæc quæ dicuntur existant, ut spiritali ablucere censura curemus, sauciataque membra coelestis reformare medicinæ collyrio valeamus. Cupimus enim illum tantis erutum esse delictis, et supernæ patriæ sacris monitis perficere civem. Si autem venire neglexerit, ad nostramque apostolicam sedem secundum præceptionem pergere noluerit, scire vos volumus, quia mox illum ab ecclesiastica communione expellimus, ita ut nec vobiscum, nec cum ullis Christianæ cultoribus fidei consortium habeat, et a Dominico corpore sanguineque eum facimus alienum. Optamus beatitudinem vestram in Christo bene valere.

EPISTOLA III.

AD EPISCOPOS GALLIARUM

In confirmationem privilegiorum Corbeix.

BENEDICTUS episcopus, servus servorum Dei, universis episcopis Galliarum.

* Cum Romanæ sedis pontificem constet omnium Ecclesiarum Christi caput atque principem fore, tanquam beati Petri principis apostolorum vices agentem, cui Christus totius Ecclesiæ committens principatum fatur: *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, et tibi dabo clavem regni cælorum (Matth. xvi, 18)*, cunctatio nulli fidelium relinquatur, quod universis ecclesiis sollicitudinem prætereundum, et omnium in Christo credentium salutem, paci, atque quieti prospicere nos oporteat, ut et quæ prava sunt, corrigantur, et quæ rata, roborentur, quæ corrupta sunt, restaurentur, quæ autem integra, conserventur. Cumque hanc curam circa universalem Ecclesiæ corpus per totius orbis latitudinem diffusæ custodire debeamus, speciali tamen prærogativa post Romanam atque Italicam erga ecclesias Gallicanas nobis convenit observare, quemadmodum prædecessores nostros fecisse manifestum est. Quod competentius nunc quoque fieri oportere ipse reipublicæ status testificatur, quandoquidem utramque provinciam unius imperii sceptrum non dividit, et Romanæ dignitas Ecclesiæ una cum terreno principatu utriusque provinciæ regnum communi jure disponit, ut et rerum principes sua decreta Romanæ

A Ecclesiæ sancitis præmuniant, et ecclesiasticæ jura principum statutis adjuventur, æstimantes terrenæ reipublicæ rectores tunc se feliciter imperare, si suis sanctionibus apostolica confœderetur auctoritas, quam dum in nobis suscipiunt ac venerantur, illum se suscipere gratulantur qui discipulis suis loquitur, dicens: *Qui vos recipit, me recipit (Matth. x)*. Hinc e contrario de contemptoribus ait: *Qui vos spernit, me spernit (Luc. x)*.

Igitur cum, sicut dictum est, apostolicæ sollicitudini universalis Ecclesiæ credita sit dispensatio, et pro cunctorum fidelium statu perpetuas nostræ sollicitudini vigiliis prætereundum conveniat, maxima tamen diligentia curam earum debemus ecclesiarum gerere, quarum specialius providentiam ratio suscepti officii a nobis docet agendam; ut non solum ea quæ hactenus in suo statu permanent intemerata serventur, verum ea quæ lapsa sunt ad prioris formæ dignitatem reducantur. Unde cognoscat omnium præsulorum sanctorum per Gallias commorantium reverenda fraternitas, quod vir venerabilis Odo, abbas ex monasterio Corbeix provincie Galliarum, quod est constructum in pago Ambianensi super fluvium Summæ, adiit nos per venerabilem Anselmum abbatem, petens ut nostræ auctoritatis privilegium super electionis propriæ statu, et rerum suarum libera possessione seu dispensatione prædicto monasterio Corbeix concederemus. Ostendit quoque nobis privilegia ab episcopis edita, unum a præsule Ambianensi^b, ad cujus diœcesim locus ille pertinet, et coepiscopis suis factum atque roboratum jam antiquis temporibus; et aliud ab archiepiscopo Rhemensis Ecclesiæ Hincmaro et universali concilio episcoporum Galliarum paucis intercedentibus annis conscriptum, et subscriptionibus propriis roboratum, petentibus ut ad quoscunque, sive episcopos sive abbates pervenerit, subscribere non graventur. In quibus privilegiis decretum est, ut præfatum monasterium Corbeix et rerum suarum liberam obtineant dominationem et eligendi sibi abbatem de snis semper habeant potestatem. Contradictores vero et repugnantes huic sanctioni anathemate perpetuo damnandos. Super hæc autem magnifici imperatoris Lotharii et Ludovici ac Caroli^c mandatum atque supplicatio accessit id ipsum postulantem, videlicet ut episcoporum privilegia nostra quoque auctoritate firmarentur.

D Nos itaque cernentes, religiosam fore postulationem, neque ab apostolica sollicitudine prætereundum quod pro servorum Dei quiete, et sancti pontifices pie statuerunt, et magnifici principes religiose rogabant, et abbas congregationis ejusdem necessario postulabat, censuimus rogati concedere quod ultro decebat nos: ram pastoralem sollicitudinem exhibere.

Cognovimus etiam, referente venerabili Anselmo abbate, cœnobium, de quo agimus, a præcellentissima Francorum regina Balthilde nobiliter ædifica-

* Vide Spicilegium Acherii, tom. VI, pag. 397.

^b Scilicet Bertefrido.

^c Spicilegii tom. VI, pag. 887.

tum, et a primæ foundationis suæ statu cum nobilitate sanctorum virorum et religionis monachicæ observantia; tum quoque principum Francorum favoris prerogativa, et muniminis protectione semper floruisse. Qua de re factum est, ut et immunitates rerum suarum, et privilegia eligendi abbatem omnes ei concederent, concessumque fore perpetuis diebus decernerent, suarumque munimenta concessionum in archivis monasterii ad memoriam futurorum servanda reponerent. Quibus cognitis omnibus nefas esse duximus si non religiosorum principum devotionem sequentes, et sanctorum præsulum exempla comitantes, nostræ cessionis auctoritatem monasterio Corbeixæ tribueremus, ne qui prius propter apostolicæ sedis primatum in ecclesiasticis negotiis disponendis inveniri debeamus, ipsi posteriores reperiamur; et qui ad servorum Dei quietem comparandam cæteris auctoritatis lumen præstare exemplo nostro jubemur, loquente Domino, *Vos estis lux mundi (Math. v)*, ipsi per negligentiam teporem minime boni operis fulgorem alii præbeamus.

Qua de re noverit omnis Ecclesia Galliarum et universus episcoporum cætus eidem Ecclesiæ præsentium, quod privilegia sanctorum præsulum, sive quæ diebus antiquis, sive quæ moderno tempore gesta sunt, monasterio Corbeixæ, quod est constructum in pago Ambianensi super fluvium Summam, in honore sanctorum apostolorum Petri et Pauli, et sancti Stephani protomartyris, præsentis auctoritatis nostræ edicto roboramus; id est ut res monasterii, sive quæcunque a fidelibus oblata fuerint Deo et congregationi fratrum ibidem Christo famulantium, in dispositione abbatis et fratrum maneat; neque episcopus Ambianensis, ad cuius diocesim cœnobium illud respicit, aliquid exinde præsumat, aut aliquis episcoporum, quorum in parochiis res aut basilicas habere cognoscuntur, neque in agris, villis, prædiis, aut cellis, aut in his omnibus quæ ad jus et dominationem eorum respiciunt, aut episcopus, aut æconomus, seu archipresbyter, aut archidiaconus, aut quilibet ministrorum seu præpositorum ejus aut conventus faciant, aut convivia præparent, aut aliquid potestatis jure sibi vindicent, aut exigant vindicanda. Hac quoque conditionis lege omnes episcopi se conveniri noverint, quorum parochias res Corbeiensis monasterii respicere cognoscuntur: nec novum, nec inusitatum causetur quisquam fore quod decernimus, quandoquidem et huic cœnobio constat olim jam hoc concessum, et multis aliis non solum in Gallia vel in Italia, verum toto terrarum orbe, non solum monachorum, verum canonicorum monasteriis, hodieque conspicimus manere indultum: et iniquæque ecclesia debet manere suis privilegiis contenta, nec ab alia [alio] pervadi vel usurpari, quod alterius juris esse conspicitur.

Comque Galliarum permixtissime ecclesias fidelium colationibus a Deo constet esse ditatas, ut nemo sit fere episcoporum, cui suæ sumptus ecclesiæ satis superque non sufficiant, cujus gratia necessitudinis,

quæ servorum Christi sunt usibus collata, in suos convertere sumptus præsumant? Si enim clericorum, qui de propriis abundant redditibus, communicatio prohibetur cum eis quæ conferuntur ecclesiæ, nedum illi acceperint, qui de propriis abundant, eorum qui nihil habent inopia non levetur; qua conscientia episcopus suæ sumptibus ecclesiæ sufficiens, quæ servorum Dei fuerint usibus collata præsumat contingere? Nec veretur quod per prophetam Dominus exprobrat sacerdotibus dicens: *Rapina pauperis in domibus vestris (Isa. iii)*. Pauperes enim Christi esse quis nesciat, qui contemnentes substantiam mundi, Salvatoris nostri vestigia sectantes, qui cum esset dives pro nobis pauper effectus est (II Cor. viii), sanctæ professionis titulum sibi divitias arbitrantur?

Quisquis igitur aliquid horum quæ fuerint ad necessitates eorum collata præsumperit, et suis commodis applicuerit, rapinam in domum suam de substantia pauperis congregat. Omnia quoque quæ sunt ecclesiis oblata vel delegata in pauperum, pupillorum, viduarum, certum est necessitates destinata. Quare qui quis ex his aliquid in suas utilitates exigit, rapinam pauperis in domum suam congestam detinet. Et Apostolus ait: *Quia rapaces regnum Dei non possidebunt (I Cor. vi)*. Unde ab omnibus quæ monasterio Corbeixæ fuerint, vel oblata, vel quocunque legitimo jure possessa, in pecuniis, in agris, in prædiis, in domibus, in cellis, aut ecclesiis, nihil ex eis sibi præsumat aut episcopus, aut quicumque ministrorum ejus, ne contra nostram et majorum auctoritatem faciens, regum quoque decreta per servorum Christi quiete constituta contemnens, reum se sancti concilii et perpetuæ damnationis efficiat.

Et quoniam monachi tranquillitatis pacem, et securitatis otium habere debent, ut Deo vacantes professionis suæ regulam valeant observare, nec episcopus, nec archidiaconus ejus accedat ad præfatum monasterium, nec servorum Dei quietem perturbare præsumant; nisi forte ab abbas, aut fratres alicujus utilitatis gratia eum vocare voluerint; alias nec in abbatem, nec in aliquem de fratribus quidquam potestatis obtineat, neque per episcopalem fastum aliqui in eos ei liceat; verum abbas secundum regulam sancti Benedicti (Cap. 65) liberam monasterii sui habeat potestatem, et monachi ad ejus tanquam ad pastoris sui solummodo respiciant gubernationem, nec episcopale ministerium aliquid ditionis super eos obtineat (*Ibid.*, c. 2). Quoniam cum abbas vices Christi in monasterio creditur agere, pastoris officium super creditas sibi oves habere cognoscitur: utque dispensationis suæ ministerium exercere prævaleat digne, nullius debet perturbari potestate subiectus. sed ab omni episcopali liber dominatione, Christum tantummodo judicem sustineat, cui redditurus est de creditis sibi ovibus rationem. Quapropter modis omnibus statuimus; ut episcopus adventus sui præsentia monasterii tranquillitatem non inquietet, nec aliquid in eo episcopali potestate facere præsumat, nec fratribus aut abbati ullam molestiam, aut inquietudinis

perturbationem ingerat. Quod si violare præsumpserit, non pastoris officium, sed eversoris atque conturbatoris Dominici gregis noverit se agitare tyrannidem: ac per hoc non ut pastor suscipiendus, verum tanquam lupus ab ovili Christi removendus, damnationis suæ penas anathematis mucrone percussus excipiat. Altaria vero seu basilicas in monasterio rogatus ab abbate pro Christi nomine consecret atque benedicat. Chrisma quoque sive sanctificationis oleum singulis annis præbeat. Sed etsi quem petierit abbas aut de monachis aut de canonicis suis ad aliquem gradum ecclesiasticum consecrandum, nullatenus contradicat, nisi forte is pro quo petitur, indignus tali honore veritatis testimonio deprehendatur: quoniam sicut divinæ benedictionis sacramentum aut pro gratia largiri cuiquam non decet indigno, ita gratis debet exhiberi dignis, sicut Salvator ait: *Gratis accepistis, gratis date* (Matth. x).

Electionis autem privilegium ut habeant fratres ejusdem monasterii decernimus, id est ut quemcumque de se ipsis, qui sit monachicæ professionis, dignus tamen pastoralis prælatione, voluerint eligere, secundum regularem auctoritatem, potestatem habeant eligendi. Et super hoc monentes obsecramus filios nostros gloriosos Lotharium, Ludovicum, Carolum Augustum [Augustos, ex schedis Mss. Labbeanis], ut sicut memorabiles augusti genitor et avus eorum, et priores ante se reges Francorum eidem cœnobio concesserunt eligendi de semetipsis abbatem, atque ipsi suis præceptis hoc idem sanxerunt, ita quoque conservare suis temporibus pro Christi amore dignentur, et conservanda perpetuis diebus æternitatis suæ legibus constituent; ut dum famulis Christi libertatem electionis concesserint, et concessam servare studuerint, et præsentis vitæ regnum, et sempiternæ beatitudinis gloriam a Domino ipsi percipere mereantur. Atque quod est aut regio munere, aut fidelium devotione ad idem cœnobium Deo famulisque ejus oblatum, nec ipsi auferant, nec alios auferre permittant. Quoniam valde justum constat atque religiosum, ut qui a Domino meruerunt percipere regni honorem, ipsi Deo conservent quod ei collatum est pia credentium devotione; et qui a Christo regali magnificentia prælati sunt cæteris, ipsi famulis Christi eligendi sibi pastorem non auferant libertatem. Nam quis ignorat illa quæ collata sunt Deo per fidelium manus, divinitatè possidenda consignari, et ab humano jure in jus divinum concedi, nec etiam hominum dominationi posse transcribi quod constat divinitatis possessione semel fore contradictum? Unde quisquis ea sui juris dominationi conatur adjungi, alterius, id est Dei juris pervasorem certum est fore eum. Etenim si quis alienius hominis possessionem per violentiam sibi conatus fuerit usurpare, reus publici juris efficitur, et tanquam raptor et pervasor hæreditatis alienæ legali judicio puniendus subicitur. Multo magis igitur quicumque res Deo consecratas in jus suæ possessionis transfuderit, non humani tantum, verum etiam di-

vini juris noxius tenetur, et non solum raptoris aut pervasoris crimine, verum etiam sacrilegii nota damnandus, cœlesti judicio mulctabitur.

Unde magnifici principes cogitent quanto se crimine ante conspectum divinæ majestatis obligent, qui res Deo traditas invadere, et ab ecclesiasticis usibus in suas utilitates convertere non metuunt. Si vero privatorum quamvis ingenuorum hominum tamen possessiones injuste pervaserint, atque violenter abstulerint, non reges, id est, justi et modesti, sed tyranni, id est, crudeles et iniqui vocantur et habentur: quo nomine, quove honore censendi sunt, qui divinam hæreditatem, id est Ecclesiæ Christi possessionem injuste invadunt, et violenter auferunt? unde hæc cogitantes filii nostri religiosissimi principes, res monasterii Corbeiensis inviolatas illibatasque, tanquam sacra [sacræ] divinitatis custodiant, nec ipsi eas tollentes, nec ab aliis auferri sinentes, ut ante conspectum superni regis quod dicuntur nomine reges merito censeantur; ut dum Deo quæ sua sunt custodiunt, eis a Deo et terreni regni principatus custodiat, et sempiternæ beatitudinis corona tribuatur.

Quapropter monentes eos hortamur, ut tam sua quam priorum principum concessa inconvulsa custodientes, pontificum quoque nostraque decreta nullatenus prævaricantes, monasterio sæpedito electionis privilegium tam suis quam futuris temporibus et servent, et servanda sanctionis perpetuæ stabilitate decernant. Veritatis etenim voce docemur, quoniam *si quis in ovile Christi non per ostium ingreditur, sed aliunde ascendit, hic fur est et latro* (Jonn. x), et talis non Dominici gregis salutem, sed sua lucra, non ut salvet, sed ut perdat, requirit. Ovile autem Christi fore collegium sanctum monachorum, nullus prudentium dubitat. In hoc ovile per ostium ingreditur, quando per electionis ordinem secundum regularem constitutionem aliquis pastorale ministerium sortitur: qui vero regia dominationis potestate suffulsi, et non per electionis gratiam super dominicum gregem primatum arripit, hic non pastor, id est vicarius Christi, sed fur et latro esse cognoscitur; nec ut dominicum gregem custodiat, sed ut perdat et dissipet intrare deprehenditur. Unde quisquis ei potestatis hujus tribuit dominationem, de morte tantarum animarum in die judicii reus judicabitur, quantis hic per pravitatis exempla causa fuit perditionis.

Qua de re, gloriosi principes monasterio huic electionis prærogativam concedite, neque aliquam personam aut laicam aut canonicam, quod contra omnem ecclesiasticum ordinem est, aut etiam monachum ex alio monasterio, vel non secundum regulam electum, super illud regali potentia constituatis, ne domus Dei, quæ domus orationis esse debet, per vos fiat spelunca latronum. Neque enim ignoratis hujusmodi prælatos et auctores hujusmodi prælationis a domo æternitatis divina censura exturbandos, et ad supplicia ultionis perpetuæ deportandos.

Unde quæ sententia damnationis a nobis est in tales exercenda, nisi quam Spiritus sanctus ore prophético protulit, dicens : *Omnes principes eorum qui dixerunt : Hæreditate^a possideamus sanctuarium Dei ; Deus meus, pone illos ut rotam, et sicut stipulam ante faciem venti : sicut ignis qui comburit silvam, et sicut flamma comburens montes, ita persequeris eos in tempestate tua, et in ira tua turbabis eos (Psal. LXXXII)*. Qui sunt enim qui sanctuarium Dei hæreditate possidere dicuntur, nisi illi qui res Deo dedicatas, et ad usus pauperum servorumque ejus collatas, sæcularis potentie dominatu, non electionis gratia quærent obtinere? Principes autem illorum sunt hi, qui votis eorum suffragia præstando, aut Ecclesie res illis tradendo consentiunt. Quali autem utrique feriantur divinitus ultione, superius dicta sententia comprehendit, quæ ostendit eos a cœlestis patrie stabilitate^b projiciendos, et temporalis volubilitate lapsus, quasi rotæ vertigine circumferendos, postque presentis terminum vitæ, turbine divinæ animadversionis velut stipulam ariditatis vanitate levissimam rapiendos, et infructuositatem eorum atque superbiam tanquam silvestrem sterilitatem, et contra Deum elatum tumorem terræ, igni, flammæque vorante comburendos.

Ut hanc igitur ultionis divinæ severitatem non subeant, studeant Christianissimi principes Christi ecclesiis electionis sua jura conservare, et quod universæ debetur Ecclesie, Corbeiensi non auferant monasterio; ut dum ei propter honorem Dei jus electionis indulserint, et res monasterij violentorum ambitionibus ne deserviant incontaminatas servaverint, ipsi cœlestis regni cum Christo participium consequantur. Nec illud aliquando in sæcularium manus, aut canonicam dominationem permittant, quod habitatorum summa destructio est, et dantis, sive accipientis summa damnatio. Nam quid est aliud sæcularem personam pastoris vice Ecclesie Dei præferri, quam abominationem desolationis in templo Dei constituere? Quicumque igitur hoc faciant Pilato similes inveniuntur, qui Cæsaris imagines in templo Domini statuit venerandas. Et cum Apostolus fidelibus loquitur, dicens : *Nolite conformari huic sæculo, sed reformamini in novitate sensus vestri (Rom. XII)* : qui sæcularem personam monachis præficit, quantum in sæculo de forma spiritus ad formam sæculi, et de imagine Christi ad imaginem terreni regis eos impellit : quoniam omnis subditus prælati sui debet imaginem sequendo imitari. Unde non parvo se delicti scelere putet involvi, qui tales ecclesie præponit, in quorum forma servi Christi, non Christi humilitatem, sed superbiam mundi, non cœlestis patrie desiderium, sed concupiscentiam sæculi contemplantur semper et addiscant.

Quod quia videtis, excellentissimi principes, sceleratissimum fore, hoc impietatis sacrilegium a mo-

^a De frequenti illo in Galliis per ea tempora abusu bonorum ecclesiasticorum a sæcularibus viris etiam conjugatis possessorum, conniventibus ad ea

monasterio Corbeiensi propellite semper : sed nec canonici ordinis personam super illud aliquando vel præponatis, vel præponi sinatis. Memores estote quod Nadab et Abiu, quia ignem alienum Domino in incensum obtulerunt, divino igni consumpti sunt (Levit. x). Ignem siquidem alienum in incensum offert Domino, qui monasticæ religioni aliquem sub eanonica professione militantem, ut pastoris vicem obtineat, prærogat. Verum quia tales ultione feriuntur, illorum signat interitus, qui mox presentis pœnæ supplicio consumpti, quid eorum imitatores mereantur suæ damnationis exemplo posteris signaverunt. Omnes quoque licet monasticæ sint professionis, si non per electionem regularem constituti fuerint rectores eidem monasterio, de quo loquimur, qui tales per munera cognoscuntur admissi, id est, aut per pecuniam, aut per gratiam, aut per obsequium, universa a nobis Petri principis apostolorum auctoritate cum Simone, cujus imitatores existant, anathemate condemnantur. Et ut religiosi principes ab hac damnationis sententia maneant immunes, studeant omnibus modis circa monasterium præfatum electionis privilegium servare semper inviolatum : quoniam secundum jam olim a sanctis Patribus definitam promulgationem ecclesie Corbeiensis prælationem, non per legitimam monachorum in eodem cœnobio Christo militantium electionem, sed contra regularem atque canonicam auctoritatem, et dantem et accipientem a Christi regno, sanctorumque consortio anathematizamus; neque societatem poterunt habere Jerusalem cœlestis, qui eam in terris peregrinantem dissociare conantur. Quod agere certum est omnes qui non pastores, sed latrones, nec Christi vicarios, sed Antichristi sequaces, super eam constituere non verentur, ut domus Dei, non domus orationis, sed spelunca latronum existat; nec in ea forma Christi, sed abominatio desolationis emineat.

Sed si reipublicæ rectores, divinorum contemptores præceptorum et episcoporum, atque nostram super hac re decernentem contemnentem auctoritatem, non quem regularis electio decreverit, sed quem eorum dominatio voluerit, illi præposuerit congregationi, monachi loci ejusdem episcopum, ad cujus diœcesim monasterium pertinent, obsecrant, ut aut per se ipsum, aut una cum eis ad archiepiscopum Rhemensem referat, atque simul principem conveniant, et eum super transgressionis suæ periculo commoneant. Quod si episcopus diœcesis illius aut propter timorem, aut favorem principis, aut propter imprudentiam, vel pastoralis curæ negligentiam, ferre auxilium vel noluerit, vel contempserit, fratres per se ipsos præfatum archiepiscopum et vicinos episcopos adeant, et necessitudinis suæ causam eis manifestent, utque sibi ferant auxilium supplicent. Archiepiscopus autem vel ipse solus, vel

sacrilegia principibus, plura erudite collegit Joannes Filesacus siugulari ea de re opusculo.

^b Achierius legit *nobilitate lapsos*.

cum cæteris episcopis suæ dioceseos regem adeant, et super electione violata eum commoneant, utque corrigere dignetur, et verbis suadere, et precibus obsecrare non desistant. Quod si eos audire contempserit, nec peccati sui corrigere culpam maluerit, excommunicationis apostolicæ sententiam damnatas excipiat. Si vero vel episcopus cujus parochia est, aut archiepiscopus, aut cæteri suffraganei negligentes super hoc fuerint, aut contempserint, aut irritum duxerint, damnationis cujus sententiæ teneantur obnoxii non ignorant. Dicit enim propheta: *Si non annuntiaveris iniquo iniquitatem suam, sanguinem ejus de manu tua requiram (Ezech. iii)*. Unde noverint se eodem vinciendo anathemate, si neglexerint pro grege Dominico pastoralis curæ sollicitudinem adhibere. † BENEDICTUS †.

Scriptum per manum Theodorici, notarii et scribarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Octobrio, indictione quarta. Bene valete. Actum Nonis Octobris per manum Theophylacti secundicerii sanctæ sedis apostolicæ, imperante D. piissimo Augusto Lothario a Domino coronato magno imperatore anno tricesimo nono, et post ejusdem annum tricesimum nonum, sed et Ludovico novo imper. ejus filio anno septimo.

EPISTOLA IV.

AD LUDOVICUM ABBATEM S. DIONYSII,

Confirmat privilegia monasterii S. Dionysii in Francia.

BENEDICTUS episcopus, servus servorum Dei, Ludovico abbati venerabilis monasterii sanctorum C martyrum Dionysii, Rustici et Eleutherii, ubi eorum sacra corpora requiescunt, et omni congregationi fidelium monachorum quæ cum eo est, pax a Deo Patre et Domino Jesu Christo.

Questi estis, filii mei charissimi, quod in terris quas apud Anglos Saxones habere videmini, multi

^a Hæc in Spicilegio ommissa.

^b Labbeus recte observat loco *indictione septima* legendum esse *indictione quinta*; sed nec ipse, nec ullus alius animadvertit annum consulatus Ludovici II Aug. mendose etiam a librario descriptum fuisse; quia scilicet consulatus perpetui parum hactenus fuere cogniti. Quare cum Ludovicus an. 850,

A per insolentiam illius terræ homines vobis injurias important, et præcipue, cum suprema sorte funguntur reges, et alii succedunt in regno. Quapropter petistis ut vobis donationes illas regum seu principum, vel cujuscunque, qui ad vestrum monasterium pro amore Dei summi ac veneratione prædictorum martyrum, seu pro salute sua, aliquid in illa terra largiti sunt, auctoritatis nostræ pagina firmarem. Justum ergo considerantes, quod a nobis utiliter postulatur, auctoritate Dei Patris omnipotentis cum Filio et Spiritu sancto et beati Petri sanctorum apostolorum principis, cujus nos immeriti vicarii existimus, cum invocatione cælestium virtutum sancimus, et firmantes roboramus; ut quidquid in omni terra Britanniarum, vel ubicunque, sive a regibus, principibus, seu a quolibet homine, sive in terris, sive in aquis, qualiscunque sit illa possessio, quæ ad monasterium SS. martyrum Dionysii, Rustici et Eleutherii tradita est, absque invasione et violentia quorumcunque hominum, sub potestate abbatis et provisione monachorum ejusdem monasterii in perpetuum perseveret. Quod si aliquis hoc infringere, vel per alium aliquem voluerit, auctoritatis nostræ privilegium, sciat se anathemate insolubili damnatum, et a regno Christi alienum, et cum impiis æternis incendiis deputandum, nisi resipuerit et ad satisfactionem congruam venerit. Qui autem ista conservaverit, auxerit, adjuverit, benedictionem percipiat a Domino nostro Jesu Christo in sæcula sæculorum. Amen. Bene valete.

C Scriptum per manum Theodori, notarii regionarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Maio, indictione septima. Datum per manum Megisti, episcopi et bibliothecarii sanctæ apostolicæ sedis, quinto Idus Maii, imperante domino piissimo perpetuo Augusto, a Deo coronato magno imperatore, consulatus ejus anno octavo, indictione septima [quinta ^b].

mense Decembri, imperium et consulatum uno eodemque die, ut moris erat, susceperit, et Benedictus III anno sequenti ante mensem Maium obierit, hæc epistola serius quam currenti anno indict. v et consulatu VII Ludovici II Aug. notato dari non potuit. Pactus ad an. Ch. 857, n. 8.

BENEDICTI III DIPLOMA

QUO

Monasterium Fuldense sub apostolicæ sedis protectione recipit, ejusque immunitates confirmat.

(Schannat, Hist. Fuld., p. 134.)

BENEDICTUS episcopus, servus servorum Dei, THEODORI, religioso abbati venerabilis monasterii Domini Salvatoris, et per te in eodem venerabili monasterio successoribus abbatibus in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda quæ rationali-

D bus congruunt desideriis, oportet ut devotioni conditoris piæ constructionis auctoritas in privilegiis præstandis minime denegetur. Igitur quia postulasti a nobis quatenus monasterium Salvatoris, a sancto Bonifacio archiepiscopo constructum in loco qui vo-